

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

8

Številka: 004-01/15-13/
Ljubljana, 19. februarja 2015

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10 in 6/14) sprejela naslednje

P o r o č i l o

k Pobudi za sprejem zahteve za oceno ustavnosti 4. člena Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v državni zbor (Uradni list RS, št. 24/05 - uradno prečiščeno besedilo) ter 7., 42., 43., 44., 90., 91., 92., in 93. Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 - uradno prečiščeno besedilo in 54/07 - odl. US)

Komisija za državno ureditev (v nadaljnjem besedilu: komisija) je na 49. seji 18. februarja 2015 obravnavala pobudo državnega svetnika dr. Zorana Božiča (v nadaljnjem besedilu: predlagatelj) za sprejem zahteve za oceno ustavnosti 4. člena Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v državni zbor (Uradni list RS, št. 24/05 - uradno prečiščeno besedilo) ter 7., 42., 43., 44., 90., 91., 92., in 93. Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 - uradno prečiščeno besedilo in 54/07 - odl. US) (v nadaljnjem besedilu: pobuda).

Komisija **podpira** pobudo državnega svetnika.

Predlagatelj je predstavil namen pobude. Meni, da je trenutna politična, gospodarska in širša družbena kriza povezana tudi z obstoječim volilnim sistemom. Do zdaj je že bilo nekaj poskusov, da bi volilni sistem spremenili, zadnji resnejši poskus je bil predlog novele zakona, ki ga je v zakonodajni postopek vložila Zveza društev upokojencev Slovenije s podpisi 5000 volivcev, s katero se je predlagalo, da bi se v Sloveniji uvedlo kombiniran volilni sistem.

V pobudi je predlagatelj izpostavil štiri sklope odprtih vprašanj glede nekaterih členov Zakona o volilnih okrajih in Zakona o volitvah v državni zbor in njihove skladnosti z Ustavo:

- načelo enake volilne pravice morajo zagotavljati volilni okraji, vendar imamo po trenutno veljavnem Zakonu o volilnih okrajih volilne okraje, ki imajo npr. nekaj več kot 8000 volilnih upravičencev (primer Hrastnik) in volilne okraje, ki imajo prek 30.000 volilnih upravičencev (primer Grosuplje). Trenutna zakonodaja prav tako omogoča, da sta v volilnem okraju izvoljena dva ali celo trije poslanci, medtem ko v drugem volilnem okraju ni izvoljen nihče. Zaradi takšne neuravnoteženosti v številu volilnih upravičencev ne drži, da se poslanci volijo po načelu en poslanec na približno enako število prebivalcev, zato je to v nasprotju s 3., 43., 44., 80. in 82. členom Ustave;

- 7. člen Zakona o volitvah v državni zbor pravi, da ima pravico voliti in biti voljen za poslanca vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let. Po mnenju predlagatelja iz tega člena izhaja, da imajo pravico voliti in biti voljeni za poslanca samo tisti državljani Republike Slovenije, ki imajo na dan volitev 18. rojstni dan oz. so tega dne postali polnoletni, kar pa ni v skladu s 3., 43 in 44. členom Ustave;

- Zakon o volitvah v državni zbor določa, da kandidate za poslance predlagajo politične stranke in volivci. Kandidatno listo parlamentarne stranke morajo s podpisi podpreti trije (3) poslanci Državnega zbora, medtem ko morajo imeti ostale oblike, ki jih neposredno predlagajo volivci, ustrezno več podpisov. Predlagatelj meni, da gre za nesorazmernost pogojev za kandidiranje in zato za neskladnost s 3. in 82. členom Ustave;

- v štirih členih (90., 91., 92. in 93.) Zakona o volitvah v državni zbor je opredeljen način določanja mandatov kandidatom. Delitev mandatov po mnenju predlagatelja ni skladna s 3., 80. in 82. členom Ustave, ker ne zagotavlja sorazmernega predstavnštva, o čemer govorijo rezultati zadnjih državnoborskih volitev, ko je kar 21 volilnih okrajev v državi ostalo brez poslanca. Predlagatelj tudi meni, da bi morali biti v volilnem okraju izvoljeni kandidati, ki so dobili največje število glasov, česar pa trenutni sistem prav tako ne zagotavlja.

* * *

Komisija je pobudo podprla, saj je ocenila, da je dobro in argumentirano pripravljena.

Komisija vložitev zahteve na Ustavno sodišče podpira, saj člani komisije menijo, da je treba v primeru dvoma v ustavnost zakonodaje to preveriti in zaprositi Ustavno sodišče, da dvom razreši.

Začetek mandata nove Vlade je v časovnem smislu pravi termin za vložitev zahteve na Ustavno sodišče, saj bo v primeru pozitivnega odziva Ustavnega sodišča dovolj časa, da se pripravijo spremembe in dopolnitve zakonodaje, če bi jih Ustavno sodišče zahtevalo.

Člani komisije so se strinjali, da volilni sistemi vsebujejo veliko podrobnosti, ki vplivajo in določajo družbeni sistem. Zaradi realnosti političnega razmerja sil v Sloveniji kaže iskati rešitve, ki bodo večinsko sprejemljive in bodo zagotavljale večji vpliv volivcev na dodelitev mandatov kandidatom.

Člani komisije so se strinjali, da je ena večjih pomanjkljivost trenutnega sistema v tem, da veliko volilnih okrajev nima svojega poslanca. Tako po zadnjih državnozborskih volitvah kar 21 volilnih okrajev ali četrtna ($\frac{1}{4}$) vseh volilnih okrajev nima svojega predstavnika v Državnem zboru. To pomeni, da je trenutni zakon diskriminatoren do volivcev in favorizira nekatera področja, drugim pa ne omogoča, da bi se njihov glas slišal v Državnem zboru. Volilne enote in volilni okraji so zelo različni glede na število volivcev v njih, kar pomeni, da tako kandidati kot tudi volivci niso v enakopravnem položaju glede možnosti izvolitve.

Člani komisije so v razpravi opozorili, da se je Državni svet v preteklosti že aktivno posvečal vprašanju volilnega sistema in je tako 1996 na referendumu predlagal uvedbo kombiniranega volilnega sistema. Komisija za državno ureditev je podprla predlog zakona, ki ga je v zakonodajni postopek vložila Zveza društev upokojencev Slovenije s podpisi 5000 volivcev, ki ga je Državni zbor konec novembra 2014 zavrnil. Na temo volilnega sistema je Državni svet spomladi 2013 pripravil tudi posvet z naslovom »Slovenska ustava, volilni sistemi in uresničevanje neposredne demokracije«, na katerem so bili predstavljeni različni volilni modeli - od sedanjega proporcionalnega volilnega sistema do dvokrožnega večinskega sistema in uporabe absolutnega preferenčnega glasu. Vse našteto pomeni, da z obravnavano pobudo Državni svet nadaljuje aktivno delovanje na področju volilnih sistemov in volilnih opravil, kar je še posebej pomembno v luči spremenjene zakonodaje na področju referendumov in ljudske iniciative, ki zelo omejuje možnosti spreminjanja Ustave s strani volivcev.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega sveta je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Predsednik
Rajko Fajt, l.r.